

The background of the slide is a spiral-bound notebook with a light-colored, textured cover and a grid pattern on the pages. The spiral binding is on the left side. The text is centered on the page.

Тема 19. Міжнародна регіональна інтеграція

Тема 19. Міжнародна регіональна інтеграція

19.1. Сутність міжнародної економічної інтеграції

19.2. Передумови створення міжнародної економічної інтеграції

19.3. Рівні та типи регіоналізації

19.4. Етапи регіональної економічної інтеграції

19.5. Інтеграційні процеси в Європі

19.6. Інтеграційні процеси в Євразійському регіоні

19.7. Інтеграційні процеси в Африці

19.8. Інтеграційні процеси в Америці

19.9. Інтеграція країн Азії

19.10. Інтеграційні процеси в арабському світі

19.11. Сучасні особливості процесів міжнародної економічної інтеграції

19.1. Сутність міжнародної економічної інтеграції

«Інтеграція» (латин. “integer”) – цілий

Регіоналізація є процесом поступального формування спільного ринкового та відтворювального простору географічно, історично та культурно споріднених країн, який супроводжується уніфікацією умов торгівельно-економічної діяльності, зниженням та скасуванням взаємних обмежень з метою підвищення економічної ефективності та розв’язання глобально конкурентних завдань.

Економічна інтеграція – це процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони. Національні економіки, спеціалізуючись на певних товарах та послугах, водночас доповнюють одна одну в системі світового господарства

Сутність міжнародної економічної інтеграції

Міжнародна економічна інтеграція – це:

- 1) якісно новий етап розвитку світового господарства та форма прояву інтернаціоналізації господарського життя, що передбачає зближення і взаємопристосування, переплетення всіх структур національних господарств;
- 2) відносини, що будуються на відсутності будь-якої форми дискримінації іноземних партнерів і кожній із національних економік. У такому плані міжнародна економічна інтеграція розглядається як найвищий рівень розвитку МЄВ;
- 3) процес, що проявляється в стиранні відмінностей між економічними суб'єктами – представниками різних держав.

Характерні риси міжнародної економічної інтеграції

- 1) зміна завдань та цілей економічної взаємодії держав, формування міжнародного економічного комплексу;
- 2) спільне вирішення соціально-економічних проблем у подоланні проблеми обмежених ресурсів;
- 3) виникає потреба у колективному регулюванні відтворювальних процесів, пошуку нових інтеграційних форм та методів управління економічною взаємодією;
- 4) взаємодія різних галузей виробництва та науки стає однією з центральних сфер регіональної діяльності;
- 5) створення регіональної відтворювальної системи з її міжнародними економічними зв'язками у сферах виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ та послуг;

Характерні риси міжнародної економічної інтеграції

- б) дія об'єктивних та суб'єктивних факторів;
- 7) нерівномірність розвитку й реалізації форм міжнародної економічної інтеграції;
- 8) розвиток дезінтеграційних та реінтеграційних процесів.

Дезінтеграційні процеси спричинені політичними, національними та релігійними причинами (наприклад, на євразійському просторі колишнього СРСР, у Центральній і Південно-Східній Європі, на Балканах та ін.). Розрізняють:

- а) локальну дезінтеграцію;
- б) глобальну дезінтеграцію.

Характерні риси міжнародної економічної інтеграції

Реінтеграція буває:

- 1) **повна реінтеграція** – відновлення того чи іншого інтеграційного угруповання у попередньому складі на тих же політико-економічних засадах;
- 2) **часткова інтеграція** – коли об'єднуються окремі члени (учасники) інтеграційних угруповань на попередніх принципах або всі учасники, але на якісно нових засадах;
- 3) **розширена реінтеграція** - включення у інтеграційні об'єднання, що відновлюються, нових учасників на тих чи інших засадах.

19.2. Передумови створення міжнародної економічної інтеграції

Передумови створення економічного інтеграційного угруповання:

- 1) політико-правові;
- 2) інфраструктурні.
- 3) соціально-культурні;
- 4) соціально-економічна однорідність національних господарств ;
- 5) економічні:
 - 5.1) наявність достатньо високих і близьких рівнів економічного розвитку країн, груп країн та регіонів світу;
 - 5.2) ресурсні та технологічні потенціали країн;
 - 5.3) наявність досить тривалого періоду й досвіду взаємного економічного співробітництва групи країн;
 - 5.4.) ступінь зрілості ринкових відносин

Передумови створення міжнародної економічної інтеграції

5.5.) масштаби та перспективи розвитку економічних взаємозв'язків країн;

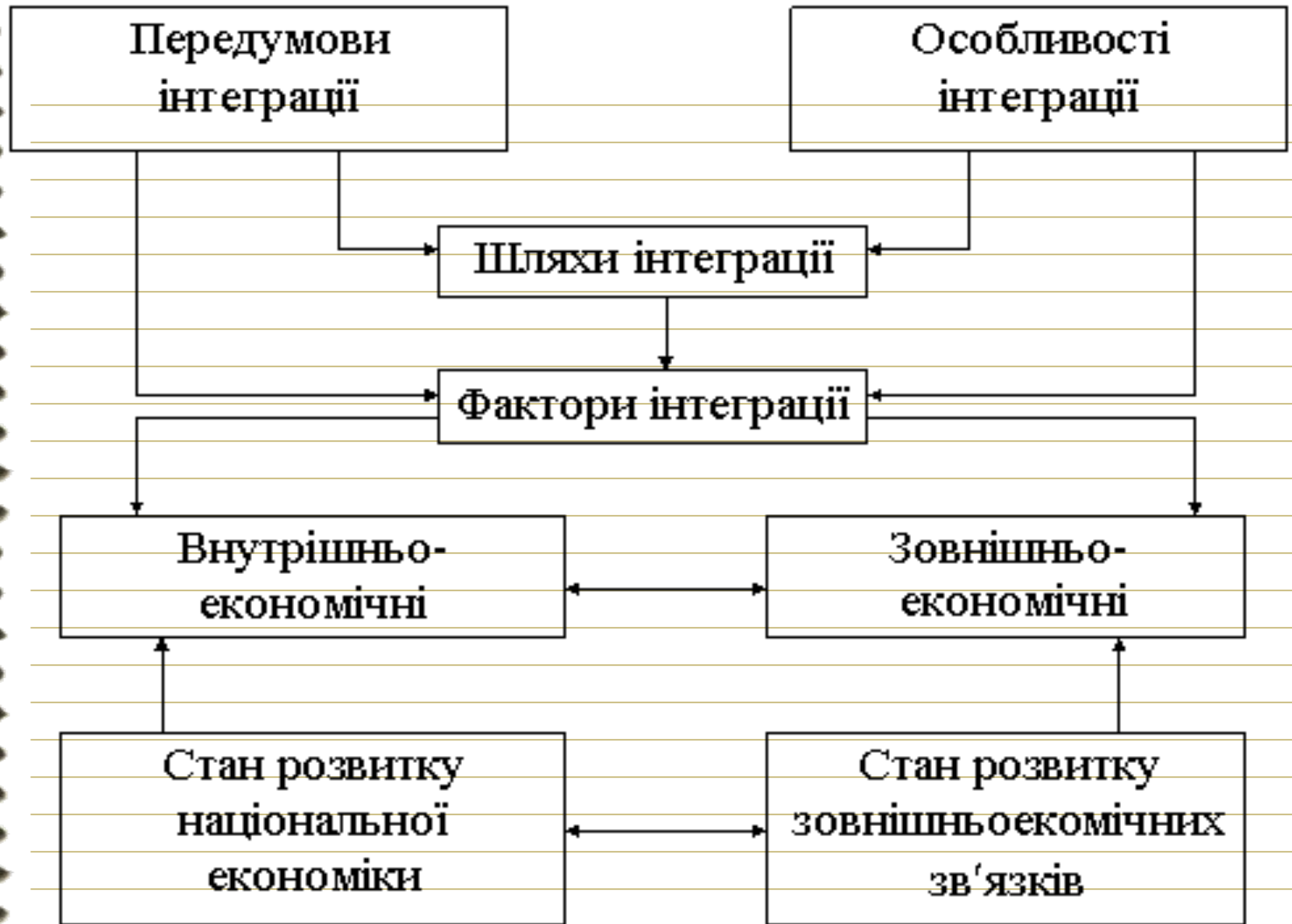
5.6) економіко-географічна близькість країн та наявність спільних кордонів;

5.7) спільність економічних та інших проблем, що існують перед країнами

5.8) демонстраційний ефект

5.9) “ефект доміно”.

Передумови участі в інтеграційному об'єднанні

19.3. Рівні та типи регіоналізації

Міжнародна економічна інтеграція має декілька рівнів свого розвитку:

I. Макроінтеграційний рівень – це рівень, на якому обов'язковою умовою є створення наднаціональним органів, яким віддається право прийняття рішення та частина суверенітету; утворення умов інтеграційних процесів державними структурами; безпосередньою участю державних підприємств та організацій у міжнародному економічному співробітництві (ЄС, СНД);

II. Мікроінтеграційний рівень – це рівень, на якому відбувається розгортанні інтеграційних процесів через активізацію міграції капіталу та спеціалізації й кооперації компаній. Основною рушійною силою регіоналізації тут стали не держави, а ТНК (НАФТА, АТЕС)

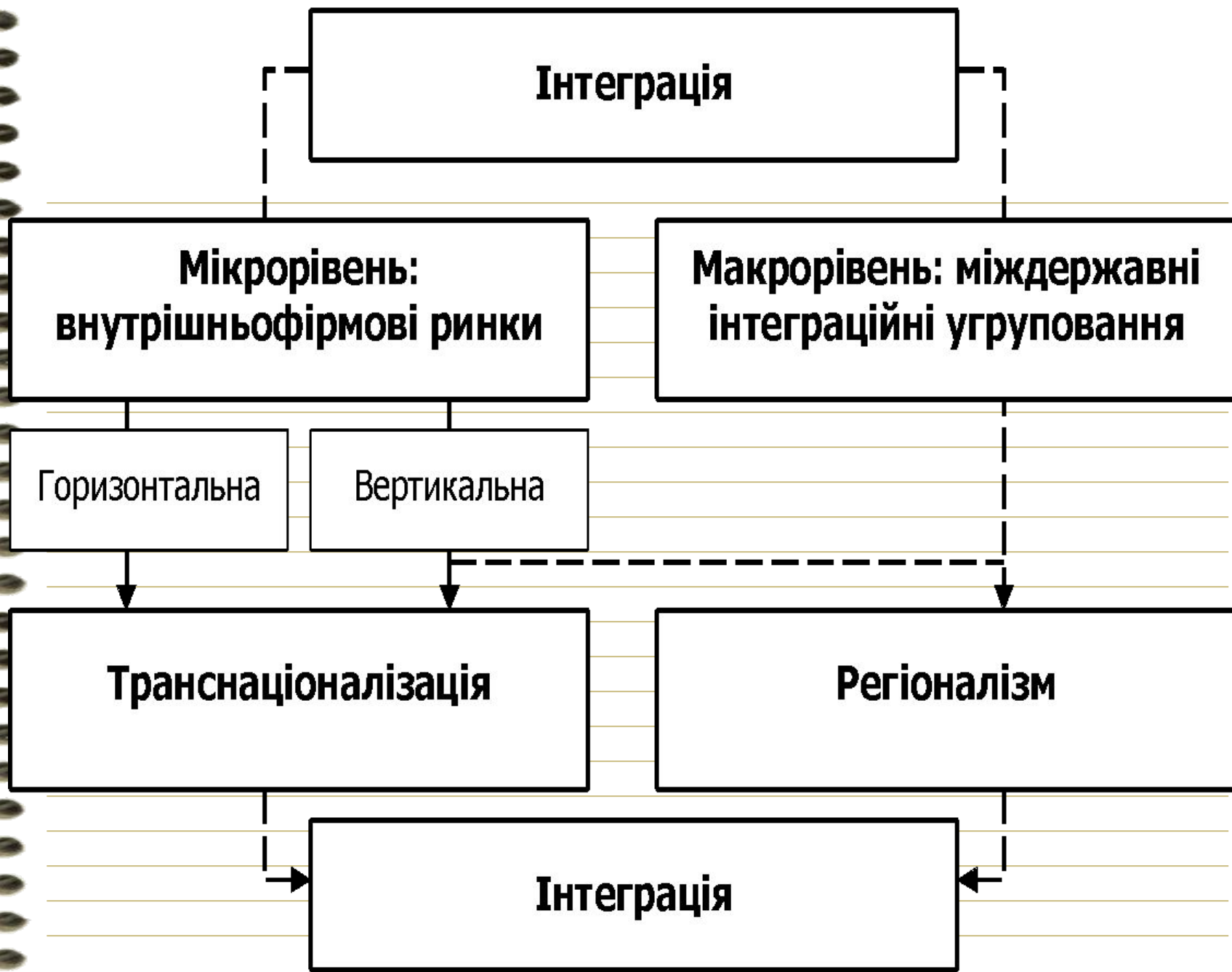
Рівні та типи регіоналізації

Мікроінтеграція формується шляхом:

2.1) горизонтальна інтеграція виникає при злитті фірм, які виробляють подібні або однорідні товари з метою їх подальшої реалізації через спільну систему розподілу й отримання при цьому додаткового прибутку, і супроводжується виробництвом за кордоном товарів, аналогічних тим, що виробляються в країні базування (Chrisler, General Motors, Volkswagen, Toyota, Honda);

2.2) вертикальна інтеграція передбачає об'єднання фірм, які функціонують у різних виробничих циклах (Exxon, Mobil, Texaco). Розрізняють три форми вертикальної інтеграції:

- **інтеграція «вниз»** (наприклад, приєднання заводу-виробника сировини чи напівфабрикатів до компанії, яка веде головне виробництво);
- **виробнича інтеграція «вгору»** (наприклад, придбання сталеплавильною компанією заводу, що виробляє металоконструкції);
- **невиробнича інтеграція «вгору»**, що включає сферу розподілу.

Рівні та типи регіоналізації

Типи міжнародної економічної інтеграції

- 1) торговельний: преференційні угоди, зона вільної торгівлі, митний союз;
- 2) виробничий: митний ринок, економічний, валютний та політичний, союзи;
- 3) торгово-виробничий: континентальна інтеграція, міжконтинентальна інтеграція

19.4. Етапи регіональної економічної інтеграції

1. **Преференційні угоди** – зона з пільговим торговельним режимом, коли дві або декілька країн зменшують взаємні тарифи з імпорту товарів, зберігаючи рівень тарифів в торгівлі з іншими країнами;
2. **Зона вільної торгівлі** – зона, де діє особливий пільговий торговельний режим для країн-учасниць за рахунок усунення внутрішніх тарифів при їх збереженні в торгівлі з іншими країнами;
3. **Митний союз** - це угода двох або декількох держав, що передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу;
4. **Спільний ринок** – ринок, де ліквідуються будь-які обмеження на переміщення товарів, послуг, а також виробничих факторів – капіталу і робочої сили

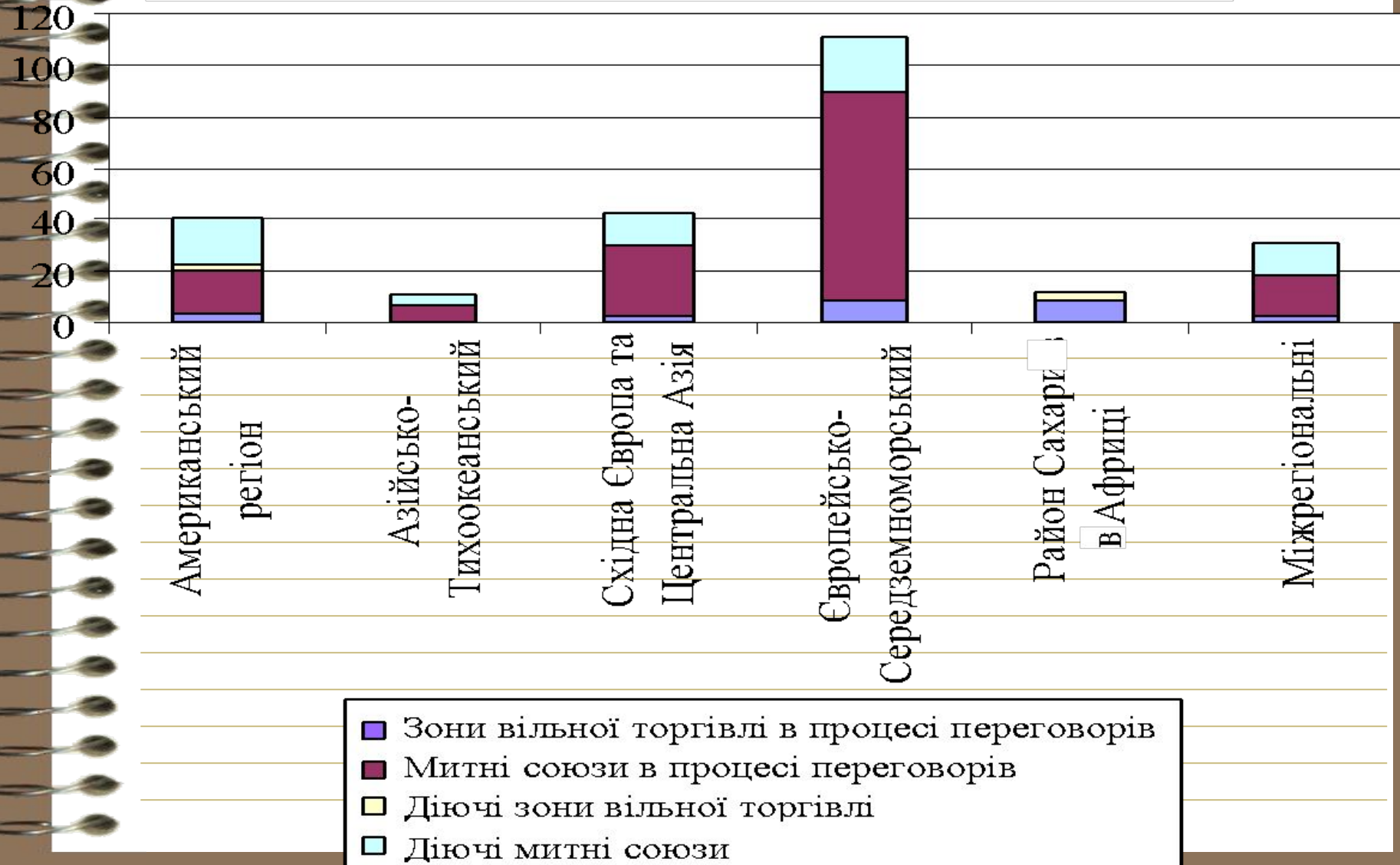
Етапи регіональної економічної інтеграції

5. **Економічний союз** доповнюється гармонізацією внутрішньої та зовнішньої економічної політики;
6. **Валютний союз** – гармонізація грошової та валютної політики введенням єдиної валюти;
7. **Політичний союз** – створення єдиної політичної системи.
8. **Континентальна інтеграція** – розширення інтеграційного об'єднання до меж континенту
9. **Міжконтинентальна інтеграція** – створення зони вільної торгівлі між двома і більше інтеграційними об'єднаннями, які знаходяться на різних континентах
10. **Глобальна інтеграція** – створення єдиного інтеграційного об'єднання на основі світової тріади

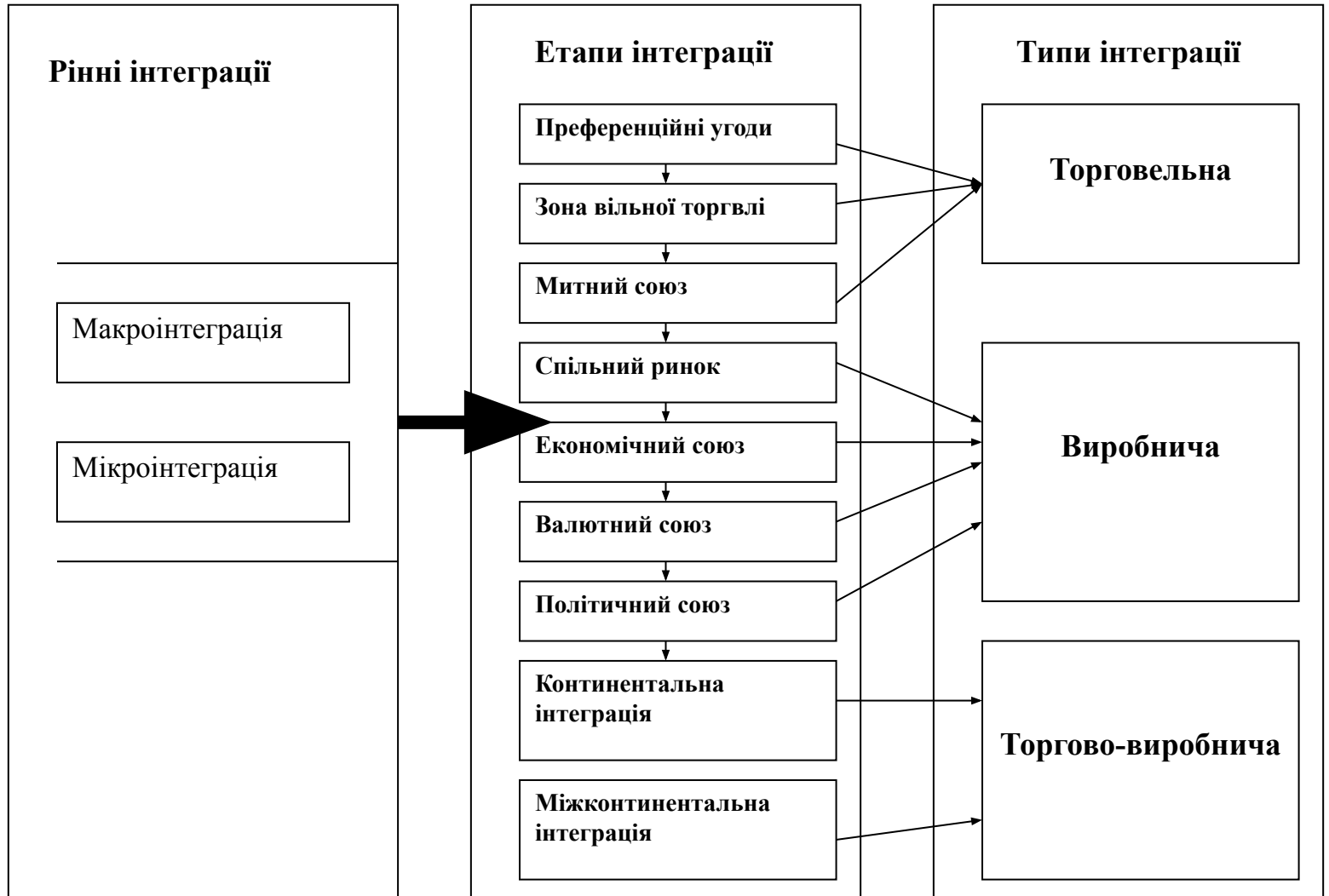
Форми міжнародної економічної інтеграції	Ключові характеристики						
	Зниження внутрішніх тарифів	Усунення внутрішніх тарифів	Спільний зовнішній тариф	Вільний рух капіталів та робочої сили	Гармонізація економічної політики	Гармонізація та узгодження валютної політики	Політична інтеграція
Преференційні угоди							
Зона (асоціація) вільної торгівлі							
Митний союз							
Спільний ринок							
Економічний союз							
Валютний союз							
Політичний союз							
Континентальна інтеграція							
Міжконтинентальна інтеграція							

Географічний розподіл зон вільної торгівлі та митних союзів

Географічний розподіл РТУ як діючих, так і в процесі переговорів

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Переваги для країни від інтеграції

- 1) створюється можливість вирішити проблеми торговельної політики; забезпечуються кращі умови для торгівлі;
- 2) з'являються передумови використання переваг економії масштабу. Це досягається завдяки розширенню ринку, зменшенню трансакційних витрат тощо; збільшення розмірів ринку (для країн із малою ємністю національного ринку), оптимізація розмірів підприємств;
- 3) розширення торгівлі паралельно з удосконаленням інфраструктури;
- 4) виникає обмін досвідом структурної перебудови економіки в трансформаційні періоди. Більш розвинені країни залучають сусідні країни до здійснення глибоких економічних реформ;
- 5) стає можливою підтримка молодих галузей виробництва, оскільки інтеграційні об'єднання є водночас і широким регіональним ринком, на якому можуть знайти попит товари цих галузей;

Переваги для країни від інтеграції

- 6) зниження цін на основні товари та послуги та створення нових робочих місць і завдяки концентрації зусиль країн-учасниць на пріоритетних програмах соціально-економічного розвитку;
- 7) розробляються й реалізуються потужні та дійові механізми, інструменти забезпечення колективної економічної безпеки;
- 8) зростання конкуренції між країнами;
- 9) поширення новітніх для економік країн технологій;
- 10) раціоналізація розподілу ресурсів та підвищення продуктивності праці;
- 11) зростання привабливості більш місткого ринку для іноземних партнерів та інвесторів;
- 12) можливість здійснення спільних програм економічного розвитку;
- 13) зниження напруги на національних ринках праці через відкриття їх всередині союзу і покращення якості бар'єрів для проникнення з-зовні.

Недоліки для країни від інтеграції

націоналізм; традиційні конфлікти між окремими країнами та групами країн; ідеологічні розходження;

- 1) політико-правові, економічні та соціально-культурні відмінності країн-учасниць;
- 2) зростання затрат при реалізації регулятивних функцій на наднаціональному рівні;
- 3) суперечності, пов'язані із розширенням інтеграційних угруповань;
- 5) небезпеку відтоку ресурсів (факторів виробництва, особливо трудових) для відсталих країн на користь більш сильних партнерів;
- 6) можливість змови між ТНК країн-членів, що приводить до підвищення цін;

Недоліки для країни від інтеграції

- 7) ефект збитків від збільшення масштабів виробництва при дуже сильній концентрації та монополізації;
- 8) можливість збільшення безробіття за рахунок банкрутства неефективних підприємств та міграції робочої сили з країн із більш низькими доходами;
- 9) існує ризик істотних втрат від відхилення торгівлі, якщо країна тісно зв'язана з партнером - не членом блоку, що здійснював ефективні постачання значної кількості товарів, які не виробляються в країні.

Ключові інтеграційні блоки країн

19.5. Інтеграційні процеси в Європі

Інтеграційні об'єднання, що функціонують в Європі:

1. Європейський Союз
2. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)
3. Організація Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС)
4. Європейський економічний простір
5. Бенілюкс
6. Центральноевропейська зона вільної торгівлі (ЦЕФТА)
7. Центральноевропейська ініціатива (ЦЄІ)
8. Рада держав Балтійського моря (РДБМ)
9. Середземноморський союз (СДС)

Етапи розвитку ЄС

- 1950** р. - Голова Ради Міністрів Франції Р.Шуман і Ж.Моне запропонували створити Європейську федерацію, що ґрунтується на економічному об'єднанні;
- 1951** р. - створено Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС) ФРН, Францією, Італією, Бельгією, Нідерландами, Люксембургом;
- 1954** р. - Бельгія, Нідерланди і Люксембург запропонували створити Спільний ринок;
- 1956** р. - міжурядова конференція (Венеція) підготувала проекти створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом);
- 1957** р. - Римський договір про створення ЄЕС і Євроатому був підписаний і набув чинності з **1958** р;
- 1968** р. - Митний союз країн ЄС з відповідними угодами про:
- відміну митних податків і зняття кількісних обмежень;
 - введення єдиного митного тарифу для інших країн;
 - проведення єдиної зовнішньоторговельної та аграрної політики.

Етапи розвитку ЄС

1972 р. - підписується Паризька угода про поетапне створення валютно-економічного та політичного союзу;

1973 р. - діє угода про вільну торгівлю між ЄЕС і ЄОВС, з одного боку, і країнами Європейської асоціації вільної торгівлі - з іншого.

1973 р. - до Співтовариства вступають Великобританія, Данія, Ірландія.

1979 р. - завершується процес створення Європейської валютної системи (ЄВС), вводиться в дію ЕКЮ ;

- Емісія ЕКЮ на **50** % забезпечувалась відрахуванням від золотих і доларових запасів і на **50%** - національними валютами країн;
 - Валютний курс ЕКЮ розраховувався на базі валютного кошика національних валют країн-учасниць ЄВС з урахуванням їх питомої ваги в сукупному ВВП;
- 1981** р. – вступає Греція

Етапи розвитку ЄС

У **1986р.** – приймається єдиний Європейський акт, яким вносяться зміни до Римського договору і визначається створення єдиного внутрішнього ринку (ЄВР); **Португалія та Іспанія; 1985 – вихід Гренландії**

З 1987 року. – усуваються митні формальності, валютні бар'єри, відмінності в технічних стандартах, нівелюється відмінність у структурі і рівнях оподаткування, відмінняються обмеження конкуренції в наданні держзамовлень. **1990 – НДР (об'єднання з ФРН)**

1992 р. – підписано Маастрихтську угоду про створення ЄС (чинна з 1 листопада 1993 р)

Травень 1992р. - підписано угоду між ЄС і ЄАВТ про створення Європейського економічного простору (ЄЕП);

1995 р. – Фінляндія, Австрія, Швеція

2 жовтня 1997р. – підписання Амстердамської угоди про ЄС

1 січня 1999 р. – завершальна стадія створення Європейського економічного і валютного союзу: введено в обіг єдину грошову валюту – євро, **до 2002 р.** – здійснюватимуться безготівкові розрахунки;

Етапи розвитку ЄС

2001 р. – Ніццькі договори

2007 р. – Лісабонський договір

1 травня 2004 р. – новий етап розширення ЄС. Число його членів за рахунок держав Центральної та Східної Європи, а також Прибалтики, збільшилося з 15 до 25;

- **нові члени** - Чехія, Польща, Угорщина, Мальта, Кіпр, Словаччина, Словенія, Естонія, Латвія, Литва.
- останній етап розширення ЄС **1.01.2007** – вступ Болгарії та Румунії.

Етапи розвитку ЄС

У цілому, Маастрихтські угоди надали Євросоюзу таких функцій:

створення й управління єдиною валютою; координація та контроль у проведенні єдиної економічної політики; заснування і захист Єдиного Ринку на засадах вільної і справедливої конкуренції, підтримання рівності з певним перерозподілом коштів між багатшими та біднішими регіонами; підтримка законності і правопорядку; визначення і розвиток фундаментальних прав і свобод окремих громадян; управління єдиною зовнішньою політикою, включаючи всю галузь закордонних справ і політики безпеки, формування спільної оборонної політики.

02.10.1997 р. країнами членами підписуються Амстердамські угоди, згідно з якими було внесено зміни та доповнення до Договору про ЄС (в редакції 7 лютого 1992 р.). Ці зміни стосувалися в основному більш гнучкої та тісної співпраці країн в галузі зовнішньої політики та політики в галузі безпеки, а також співробітництва у сфері правосуддя та внутрішньої політики.

Проблеми розвитку ЄС

1. Досягнення гомогенності економічного простору є доволі ефемерною надією «новообранців» в ЄС не тільки в межах найближчих семи років, а й 20–25-ти, адже, як показали розрахунки за моделями державного споживання Барро, проведені у Світовому Банку, виробництво ВВП на душу населення і через 20 років в нових країнах (зокрема в Латвії, Литві, Словаччині, Болгарії та Румунії) буде, за оптимістичнішими прогнозами, в 1,5–2 рази відставати від середнього по ЄС рівня, не кажучи вже про відставання від держав–лідерів Євросоюзу.

Проблеми розвитку ЄС

2. Флоридизація населення (прогресивне старіння європейських націй) уже у 2010–2015 роках заставить переглянути міграційну політику щодо країн колишнього СРСР, зокрема найближчих сусідів. Якщо такого не відбудеться, то питома вага мігрантів (легальних і нелегальних) з держав «третього світу» буде зростати в арифметичній прогресії, а відтак проблема ідентифікації європейської нації (відтепер уже не обов'язково християнської) стане найбільш актуальною.
3. Формування нових інтеграційних блоків в Азії, таких як АСЕАН-II, акселерований розвиток Китаю та Індії, швидше за все загострить як глобальну конкуренцію, так і паназійську, що вимагатиме від ЄС пошуку нової парадигми розширення і перегляду концепції концентричних кіл уже у 2020–2025 роках.

Концепції ЄС

Із багатошвидкісною інтеграцією кореспондується теорія концентричних кіл. За цією концепцією формується високоінтегроване ядро країн, які складають перше коло, а друге та наступні кола створюють менш інтегровані країни. Ця концепція часто пов'язується з великим розширенням ЄС (2004 р.) . Подібні процеси можуть відбуватися також у зв'язку з проголошеними адміністрацією США планами створення в майбутньому Всеамериканської зони вільної торгівлі, яка б об'єднувала північ і південь континенту.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

Мета та діяльність ЄАВТ — ЄАВТ створена у 1960 р. на основі Стокгольмської конвенції.

На відміну від ЄС, ЄАВТ є регіональним економічним угрупованням зі збереженням суверенних прав країн-членів і відсутністю наднаціональних інститутів.

Великобританія, котра спочатку не приєдналася до шести країн Європейського співтовариства, з власної ініціативи організувала ЄАВТ, членами якої у різні роки були Австрія, Великобританія, Данія, Ісландія, Ліхтенштейн, Португалія, Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, Швеція. В подальшому Австрія, Великобританія, Данія, Португалія, Фінляндія, Швеція вийшли з ЄАВТ і приєдналися до Європейського співтовариства. Сьогодні ЄАВТ налічує чотири країни-учасниці.

У торгівлі між країнами-членами ЄАВТ скасовані всі мита, але зберігаються зовнішні митні тарифи.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ)

Штаб-квартира організації знаходиться в Женеві.
В Брюсселі діє відділення організації.

Мета організації:

- сприяти стійкому зростанню економіки, фінансової стабільності, раціональному використанню ресурсів;
- сприяти розширенню світової торгівлі і послідовному усуненню торгових бар'єрів;
- розвивати торгівлю в умовах добросовісної конкуренції;
- сприяти забезпеченню повної зайнятості населення, підвищенню рівня життя в країнах-членах.

Організація чорноморського економічного співробітництва

Organization of Black Sea Economic Cooperation – BSEC

- Створена у **1992 році** на основі Стамбульської декларації «Про Чорноморське економічне співробітництво»;
- субрегіональне об'єднання **12** країн Чорноморського регіону (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, а також Україна);
- З 30 червня **1994** року функціонує Чорноморський банк торгівлі та розвитку (ЧБТР);
- **Кандидати на вступ:** Кіпр, Чорногорія.
- Штаб-квартира організації розташована в Стамбулі.

Пріоритетні напрямки співробітництва

- спрощення візового режиму;
- приведення до загального знаменника митних правил та інструкцій;
- уніфікація податкового режиму;
- заохочення розвитку співробітництва в різних галузях діяльності країн-учасниць ЧЕС.

Цілями ЧЕС є :

- сприяння й заохочення індивідуальної та колективної ініціативи;
- внесок у розвиток конкурентоспроможної ринкової економіки в регіоні Чорного моря;
- збільшення потенціалу та інноваційної здатності підприємств та створення нового виробничого потенціалу для двосторонніх та багатосторонніх ділових контактів.

Координація країн ОЧЕС діяльності робочих груп

<i>Робочі групи</i>	<i>Країни</i>
1. Банківська справа і фінанси	Греція*, Туреччина, Україна
2. Зв'язок	Молдова*, Грузія, Туреччина
3. Залізничний транспорт	РФ*, Албанія, Греція
4. Енергетика	Вірменія*, Молдова
5. Боротьба із злочинністю	Грузія*, РФ
6. Захист навколишнього середовища	Болгарія*, Україна
7. Охорона здоров'я	Грузія*
8. Наука і технологія	Румунія*
9. Туризм	Туреччина*, Болгарія*, Румунія
10. Торгівля та економічне співробітництво	Україна*, Вірменія
11. Транспорт	РФ*, Грузія, Румунія

* - Країна координує роботу робочої групи на протязі 2-х років. Всіма видами співпраці, які "замикаються" на вказаних робочих групах здійснює керівництво Постійний міжнародний секретаріат, що постійно функціонує, штаб-квартира якого знаходиться у столиці Турецької Республіки - Стамбулі.

Європейський економічний простір (ЄЕП)

Європейський економічний простір (ЄЕП) створений у травні 1992 р. в результаті дворічних переговорів між ЄАВТ та ЄС, які підписали угоду про Європейський економічний простір (ЄЕП), що утворив величезний ринок. Угода набрала чинності в 1994 р., і її положення застосовуються на практиці 18 державами-учасницями. Згідно з підсумками проведеного в 1992 р. референдуму Швейцарія не ратифікувала цієї угоди. Угода про ЄЕП передбачала вільне пересування товарів, послуг, капіталів та людей; узгодження політики в галузі економіки, наукових досліджень, споживання, навколишнього середовища, соціальної політики, освіти; створення правової системи для реалізації спільних норм і правил

Європейський економічний простір (ЄЕП)

- У рамках ЄЕП були укладені двосторонні угоди між країнами—членами ЄС і ЄАВТ про імпорт певних видів сільськогосподарської продукції; двосторонні угоди про риболовство між ЄС і Ісландією, між ЄС і Норвегією; прийняті дві декларації про спрощення прикордонного контролю і активізацію політичного діалогу.
- Спільними органами ЄЕП є: Рада ЄЕП — вищий політичний орган і Об'єднаний комітет ЄЕП, який відповідає за поточні ви. Крім того, функціонують два дорадчих органи: Консультативний комітет ЄЕП і Об'єднаний парламентський комітет.

Центральноєвропейська зона вільної торгівлі (ЦЕФТА)

Після розпаду Чехословаччини була утворена Вишеградська четвірка, до складу якої увійшли Польща, Чехія, Угорщина і Словенія. 1 січня 1999 р. до них приєдналися Болгарія та Румунія.

Були ухвалені умови про лібералізацію торгівлі в межах групи, що спричинило до появи у 1993 р.

Центральноєвропейського порозуміння про вільну торгівлю (CEFTA).

У 1994-1998 рр. зусилля країн Вишеграда переважно були спрямовані радше на інтеграцію з ЄС і НАТО, ніж на лобювання взаємних інтересів, зустрічі голів держав відбувались нерегулярно.

Центральноєвропейська зона вільної торгівлі

За період дії ЦЕФТА істотно прискорився процес ліквідації бар'єрів у взаємній торгівлі країн-учасниць у порівнянні з первісними записами в Угоді, що знайшло формальне відображення в наступних додаткових протоколах.

З 1 січня 1997 р. у рамках ЦЕФТА практично існує зона вільної торгівлі для більшості промислових виробів, за винятком чуттєвих товарів з більш тривалим тарифним захистом, поступово ліквідованої не пізніше 2002 р. лібералізації торгівлі з якими почався з 1 січня 1999 р. Наприклад, Польща відносить до чуттєвих товарів продукцію автомобілебудування, а також нафтопродукти і деякі сталеві вироби.

Рада держав Балтійського моря (РДБМ)

- Рада держав Балтійського моря — РДБМ (Council of Sea States — CBSS) створена у 1992 р. за ініціативою Німеччини і Данії як координуючий орган країн Балтійського регіону. До складу Ради увійшли 11 держав: Німеччина, Данія, Ісландія, Латвія, Литва, Норвегія, Польща, Російська Федерація, Фінляндія, Швеція, Естонія. РДБМ співробітничає з Європейською комісією.
- Мета РДБМ — сприяння регіональному співробітництву держав Балтійського моря, підтримання стосунків з іншими державами і міжнародними організаціями

Рада держав Балтійського моря (РДБМ)

У Копенгагенській декларації (1992 р.) визначені такі галузі співробітництва в межах РДБМ: підтримка нових демократичних інститутів; економічна і технічна допомога; гуманітарні питання й охорона здоров'я; охорона навколишнього середовища; енергетика культура і освіта; транспорт і зв'язок; туризм; інформація.

У 1996 р. держави-учасниці прийняли запропоновану Швецією програму дій у регіоні Балтійського моря, яка стосувалася питань регіонального миру, економічного розвитку, екологічної стратегії щодо зменшення забруднення Балтійського моря та інших водних артерій, солідарності і співробітництва в різних сферах, створення інформаційної служби для боротьби з організованою міжнародною злочинністю.

Рада держав Балтійського моря (РДБМ)

Згідно з робочою програмою ЄС країни Балтійського регіону беруть участь у наданні технічної допомоги державам СНД і Грузії і у програмі допомоги Польщі й Угорщині з структурної перебудови економіки. В 1993 р. в м. Рига (Латвія) відкрився Єврофакультет, заснований Радою, який надає можливість отримати освіту і підвищити кваліфікацію в галузі управління, менеджменту, права і економіки. З Єврофакультетом співробітничать університети Гамбурга, Гельсінкі, Кіля, Монстера, Осло, Норвезька школа менеджменту, Стокгольмська школа економіки.

Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ)

Центральноєвропейська ініціатива (ЦЄІ) започаткована у Будапешті в листопаді 1989 р. представниками чотирьох держав: Австрією, Югославією (СФРЮ), Італією та Угорщиною.

У 1990 р. до ЦЄІ приєдналася Чехословаччина, у 1991 р. — Польща, у 2000 — Югославія. На сьогодні учасницями Ініціативи є 17 країн (Австрія, Албанія, Білорусь, Болгарія, Калія, Молдова, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Україна, Хорватія, Чехія, Македонія, Югославія).

Мета ЦЄІ — подолання розмежувальних ліній, зміцнення стабільності й безпеки у центрі континенту, сприяння інтеграційним процесам у Європі, забезпечення необхідної підготовки країн-учасниць до вступу у ЄС.

Середземноморський союз

Країни-члени Середземноморського союзу:

- Албанія, Боснія та Герцеговина, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Монако, Сирія, Туніс, Терція, Хорватія, Чорногорія
- **ЄС:** Австрія, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швеція;
- **Ліга арабських держав:** Алжир, Бахрейн, Держава Палестина, Джібуті, Ємен, Катар, Комори, Кувейт, Мавританія, Марокко, ОАЕ, Оман, Сомалі, Судан, Туніс
- Велика Соціалістична Народна Лівійська Арабська Джамахірія – спостерігач.

19.6. Інтеграційні процеси в Євразійському регіоні

Інтеграційні об'єднання в Євразійському регіоні

1. Співдружність незалежних держав (СНД)
2. ГУАМ
3. Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС)
4. Єдиний економічний простір (ЄЕП)
5. Шанхайська організація співробітництва (ШОС)

Союз незалежних держав

- Сворена **8 грудня 1991** р. в садибі Віскулі (Біловезька пуща, Білорусь) як господарський, політичний та економічний союз Білорусі, Росії та України.
- **21 грудня 1991**р. приєднались ще вісім колишніх республік СРСР (Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан).
- **23 жовтня 1993** р. до СНД приєдналася Грузія
- **26 серпня 2005** р. зі складу СНД вийшов Туркменістан
- Україна є співзасновницею СНД, але Статут організації Україною досі не ратифіковано, тому формально Україна залишається спостерігачем.
- **14 серпня 2008** р. парламент Грузії прийняв рішення залишити СНД
- 2009 р. Грузія вийшла зі складу СНД

Організація за демократію та економічний розвиток

ОДЕР ГУАМ

Заснування політико-консультативного форуму ГУАМ у складі України, Азербайджану, Грузії й Молдови відбулося 10 жовтня 1997 року в Страсбурзі (на саміті НАТО), схвалено Спільне Комюніке глав України, Грузії, Азербайджану та Молдови:

- У цьому документі зафіксовано рівень політичного зближення й практичного співробітництва, спільність позицій з ключових міжнародних проблем й процесів у пострадянському просторі.

У 1999 р. - під час Вашингтонського саміту президентів країн-членів до **ГУАМ** приєднався Узбекистан. Розширене таким чином об'єднання держав отримало назву **ГУУАМ**;

В [2001](#) ГУАМ-отримав статус регіональної економічної організації;

Координацію співробітництва між країнами ГУАМ на галузевому рівні покладено на **8 Робочих груп з питань**: енергетики, транспорту, з торговельно-економічних питань, з питань інформатики та телекомунікацій, культури, науки та освіти, туризму, боротьби з тероризмом, організованою злочинністю і розповсюдженням наркотиків.

- 5 травня **2005** – [Узбекистан](#) вийшов з організації (ГУАМ);
- у **2009** р. – президент Молдови заявив про безперспективність участі в ГУАМ.

Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС)

Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС) було оформлено в травні 2001 року. В декларації, ухваленій країнами-членами, наголошувалося, що Євразійське економічне співтовариство є нащадком Митного союзу Співдружності. Цей союз, куди входили Росія, Білорусь, Таджикистан, Казахстан, Киргизстан, було створено 1995 року. Його лідером, природно, стала РФ. Торговельною ідеологією цієї організації було оголошено скасування обмежень у торгівлі між країнами, єдиний митний режим і тариф.

Єдиний економічний простір (ЄЕП)

- 2003 р. в Ялті Президенти України, Росії, Білорусі й Казахстану підписали про створення Єдиного економічного простору.
- Кабінет міністрів двічі — 3 і 10 вересня — після гострої дискусії відкладав ухвалення остаточного рішення з єєпівського питання й мав винести свій вердикт 17 вересня 2003 р.
- Уряд України схвалив проекти Угоди й Концепції формування ЄЕП із застереженням: «Україна бере участь в Угоді про формування ЄЕП у тій частині її положень, реалізація яких не суперечить Конституції України та курсу на європейську і євроатлантичну інтеграцію»

Європейський континентальний ринок

Митний союз

ЄАВТ

ЄЕП

СНД

ГУАМ

ЄЕП

ЄврАзЕС

Європейський союз

Бенілюкс

ЦЄФТА

ШОС

Балтійський
ринок

ОЧЕС

Середземноморський союз

Формування європейського континентального ринку

- у 1966 р. між ЄАВТ та ЄЕС була утворена зона вільної торгівлі.
- у 1977 р. у торгівлі ЄАВТ та Європейського Економічного Співтовариства було відмінено мито на торгівлю промисловими товарами.
- у 1984 р. торговельні тарифи між країнами ЄЕС та ЄАВТ були повністю ліквідовані
- протягом 1990 – 1993 рр. були укладені угоди про вільну торгівлю з Туреччиною, Чехією, Словаччиною, Ізраїлем, Польщею, Румунією, Угорщиною та Болгарією.
- 1994 країни ЄАВТ (за винятком Швейцарії та Ліхтенштейну) стали членами Європейського економічного простору

19.7. Інтеграційні процеси в Африці

Інтеграція країн Африки

- Економічне співтовариство держав у Західній Африці (ЕКОВАС) -1975
- Митний і економічний союз країн Центральної Африки (ЮДЕАК)
- Економічне співтовариство країн Великих озер
- Західно-африканський валютний союз

Економічне співтовариство держав у Західній Африці (ЕКОВАС)

Створене у 1975 р., нараховує 16 членів, у тому числі Бенін, Буркіна-Фасо, Гану, Малі.

Штаб-квартира ЕКОВАС розташована в Абуджі. Цілі:

- 1) створення протягом 15 років африканського загального ринку;
- 2) проведення спільної економічної політики.

ЕКОВАС було створено згідно з Договором про економічне співтовариство держав Західної Африки, який був підписаний в Лагосі у 1975 р. і набрав чинності у 1976 р. У Договір у 1993 р. були внесені зміни з метою поглиблення процесу інтеграції. У главі Х Договору відбито прагнення держав-членів до співробітництва в політичній сфері, особливо країн — учасниць Протоколу про ненапад (1978 р.), Протоколу про взаємодопомогу в галузі оборони, Декларації політичних принципів ЕКОВАС (1991 р.). Африканської хартії прав людини і народів.

ЕКОВАС

Передбачалися такі етапи розвитку інтеграційних процесів у регіоні:

- 1) гармонізація і координація національної політики і сприяння інтеграційним програмам, у тому числі в галузі охорони навколишнього середовища;
- 2) утворення загального ринку, економічного і валютного союзу;
- 3) створення спільних виробництв, спільних підприємств малих і середніх компаній;
- 4) сприяння збалансованому регіональному розвитку;
- 5) гармонізація національного інвестиційного законодавства;
- 6) розроблення заходів для забезпечення поширення інформації

Митний і економічний союз країн Центральної Африки (ЮДЕАК)

ЮДЕАК був створений у 1964 р. До нього ввійшли 5 країн: Габон, Камерун, Конго, Чад, Екваторіальна Гвінея. Основні цілі — розроблення спільних економічних програм, уніфікація податкових систем, пільгових митних умов для членів союзу (що не мають виходів до моря). В рамках ЮДЕАК функціонує банк розвитку, фонд солідарності. Однак інтеграція розвивається майже формально.

Економічне співтовариство країн Великих озер

Економічне співтовариство країн Великих озер — країни колишньої зони бельгійсько-французьких колоній. У 1976 р. висунута пропозиція про створення економічного союзу (Уганда, Заір, Руанда). Була прийнята програма співпраці в області рибальства, боротьби з епідеміями. Існують наднаціональні органи.

Західно-африканський валютний союз

- Західно-африканський валютний союз (1962 р.), до якого входило 8 країн, фінансував і кредитував спільні програми. Між цим валютним союзом і Францією підписані документи, тобто під контролем Франції відбувається розробка єдиної валютної політики, проектів фінансування інфраструктури і господарства. Західно-африканський валютний союз проіснував до 1973 року.
- У 1994 р. було створено **Західно-африканський економічний і валютний союз (УЕМОА)** на правах наступника Західно-африканського валютного союзу. Держави — члени УЕМОА (Бенін, Буркіна-Фасо, Кот-д'Івуар, Малі, Нігер, Сенегал, Того) поставили за мету введення спільних митних тарифів і проведення спільної торговельної політики, створення спільного ринку на основі вільного руху робочої сили, товарів і послуг, координацію національної секторальної політики, гармонізацію законодавства.

19.8. Інтеграційні процеси в Америці

1. Південноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) 1994 р.
2. Південноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР) березень 1991 р.
3. Карибська асоціація вільної торгівлі (**КАРАФТА**), 1965-1973 рр.; Карибське співтовариство та Карибський спільний ринок (КАРІКОМ), 1973 р.;
4. Латиноамериканська асоціація вільної торгівлі (**ЛАВТ**), 1960-1980 рр., у **1980**р. – замінено на Латиноамериканську асоціацію інтеграції (ЛАІ)
5. Організація американських країн
6. ЛАЕС.
7. Південноамериканська зона вільної торгівлі (САФТА) ;
8. Андська група (Андський пакт або Картахенська угода), 1969 р.;
9. Центральноамериканський спільний ринок (**ЦАСР**), 1960р.

Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) North American Free Trade Agreement

- 60-ті роки можуть вважатися початком інтенсивного розвитку інтеграційних процесів між США та Мексикою, більш глибокого та динамічного інтегрування як на рівні підприємств так і на рівні національних економік. Так, у 1965 р. була успішно впроваджена програма розвитку підприємств макіладорас у прикордонній зоні між США та Мексикою. Пільговий режим стимулював безмитний імпорт сировини, обладнання, виробничих технологій та комплектуючих ТНК США в Мексику
- У **1988 р.**- двостороння угода між США і Канадою про створення протягом 10-ти років зони вільної торгівлі (CUSFTA).

Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА)

North American Free Trade Agreement

- Трьохстороння угода була підписана у **1992** році
- Інтеграційний союз почав функціонувати з **1 січня 1994 р.** у складі США, Мексики і Канади;
- **Структура:** Комісія з вільної торгівлі та секретаріат;
- **Основна мета:** усунути бар'єри на шляху торгівлі товарами;

Особливості інтеграції в Північній Америці

1. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА) має континентальні масштаби. У світовому господарстві – це перше інтеграційне угруповання з такою характеристикою;
2. Країни, існує чималий розрив у рівнях економічного розвитку країн-членів, що ускладнює створення єдиного господарського комплексу. Наприклад, обсяг ВВП у 1996 р. склав (у млрд. дол.) у США - 6785, у Канаді - 607, у Мексиці - 608. Але якщо по ВВП на душу населення, продуктивності праці і ряду інших основних економічних показників Канада наблизилася до рівня США, то Мексика значно відстає і від США, і від Канади;
3. З яскраво вираженим центром Північноамериканської зони вільної торгівлі залишаються США – світовий лідер з величезним науково-технічним, технологічним потенціалом та конкурентоспроможною економікою;

Особливості інтеграції в Північній Америці

4. Угода має широкомасштабний характер: вона охоплює виробничу сферу, міжнародну торгівлю, фінансові відносини між країнами-інтегрантами, інвестиційну діяльність, розширює вільний рух капіталів, необмежений вивіз прибутків і доходів, поглиблює лібералізацію взаємної торгівлі, регулює порядок міграції робочої сили тощо;
5. Країни-члени НАФТА є водночас і атлантичним, і тихоокеанськими, вони майже рівновіддалені від двох інших потужних світових економічних регіонів – Західної Європи та Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

У НАФТА слабо розвинуті мережі органів міжнаціонального регулювання і цілком відсутні органи наднаціонального регулювання інтеграційних процесів, що є в ЄС.

Особливості інтеграційних процесів у країнах Латинської Америки

- Інтеграція активно розпочалась у 50-60-х рр. ХХ ст.
- Супроводжувалась політикою “індустріалізації”, що балувалась на розвитку імпортозаміщуючих галузей;
- Країни укладали міждержавні угоди, в яких базисом був принцип взаємної спеціалізації, тобто промислове заміщення і доповнення економік країн, що призвело до нарощення політики протекціонізму;
- У 60-70-х рр. в регіоні було утворено біля 20 інтеграційних угруповань;
- Домінують три моделі міжнародної економічної інтеграції: спільний ринок, зона вільної торгівлі, модель часткових економічних преференцій.

Карибський спільний ринок (КАРІКОМ)

- Найбільш стійке інтеграційне угруповання регіону, створене у 1973р. На основі договору підписаного у Тринідад і Тобаго;
- Включає **16 країн** Карибського басейну: Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Домініка, Гренада, Гайана, Монтсерра, Сент-Христофер і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Тринідад і Тобаго, Ямайка.
- Заснований на базі зони вільної торгівлі, яка існувала з 1965-1973рр.;
- Складається з субрегіональних відділень, де найрозвинутішим вважається Карибський загальний ринок в рамках країн Антигуа, Барбадос, Гайана, Тринідад і Тобаго, Ямайка;
- В межах загального ринку повністю ліквідовані торгові обмеження, затверджений єдиний митний тариф щодо товарів 3-х країн;
- Третину взаємної торгівлі складають нафтопродукти;

- **1995 рік** — вільне переміщення громадян, скасування паспортного режиму.
- **У 1989 році** в рамках КАРІКОМ було прийнято рішення використовувати єдину Гармонізовану систему опису і кодування товарів для цілей тарифної класифікації.
- **1 січня 1991 р.** країни КАРІКОМ (за винятком держав Монтсеррат, Сент-Кітс і Невіс, Антигуа і Барбуда, Сент-Люсія) встановили єдині ставки ввізного мита на товари, що ввозяться з країн, які не є членами КАРІКОМ.
- Такі єдині ставки встановлені стосовно промислової продукції.
- Щодо інших товарів окремі держави встановлюють ставки мита самостійно.
- Ставки ввізного мита на різні товари відрізняються (від 5 до 40 %).
- Найбільш високими ставками митами обкладаються товари, аналогічні тим, які виробляються на території КАРІКОМ у достатніх кількостях.
- Готова і «проміжна» продукція обкладаються ввізним митом за нижчими ставками.
- Існують проекти об'єднання НАФТА МЕРКОСУР та НАФТА і КАРІКОМ

Спільний ринок Південної Америки (МЕРКОСУР)

- **Рік створення** - 1991
- **членів** 5 країн-членів
5 асоційованих членів
1 спостерігач
- **Офіційна/і мова/и**
Португальська,
Іспанська
- **Штаб-квартира**
Монтевідео ([Уругвай](#))

- **МЕРКОСУР** — економічний союз, який за темпами розвитку переважає всі інші подібні об'єднання.
- В нього входять [Аргентина](#) В нього входять Аргентина, [Бразилія](#) В нього входять Аргентина, Бразилія, [Парагвай](#) В нього входять Аргентина, Бразилія, Парагвай і [Уругвай](#)
- Асоційовані члени — [Чилі](#) Асоційовані члени — Чилі, [Болівія](#) Асоційовані члени — Чилі, Болівія, [Венесуела](#) Асоційовані члени — Чилі, Болівія, Венесуела, [Колумбія](#) Асоційовані члени — Чилі, Болівія, Венесуела, Колумбія і [Еквадор](#).
- Охоплює територію в 12 мільйонів кв. км. з населенням 200 мільйонів чоловік і сумарним обсягом ВВП близько 1 трлн. доларів США.
- Це майже 60% території Латинської Америки, 46% її населення і близько 50% ВВП.
- Першим кроком до створення Об'єднаного Ринку стала угода про вільну торгівлю, яку підписали Аргентина і Бразилія в 1986 р.
- У 1990 р. до цієї угоди приєдналися Парагвай і Уругвай.
- Основним принципом діяльності вищих органів Меркосуру є консенсус.
- З 1 січня 1995 року відповідно до Оуро-Претських угоди, підписаних у 1994 р., Меркосур перейшов на вищий інтеграційний рівень: від зони вільної торгівлі до митному союзу.

Карибське співтовариство та Карибський спільний ринок (КАРІКОМ)

Найбільш стійким угрупованням є КАРІКОМ, створений у 1973 р. на основі договору, підписаного в Тринідад і Тобаго. Включає 16 країн Карибського басейну і, на відміну від всіх інтеграційних угруповань, об'єднує не тільки незалежні держави, а й залежні території.

- КАРІКОМ заснований на базі раніше створеної ЗВТ, яка проіснувала з 1965 по 1973 р. До його складу входять: Антигуа і Барбуда, Багамські острови, Барбадос, Беліз, Домініка, Гренада, Гайана, Монтсерра, Сент-Христофер і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадини, Тринідад і Тобаго, Ямайка.

КАРІКОМ

- У 70—80-ті роки ХХ ст. КАРІКОМ пережив кризові явища, пов'язані з нафтовою і загальноекономічною кризами, що збільшили зовнішню заборгованість. Зараз відбуваються позитивні зміни.
- У 1992 р. — різке падіння митних зборів (приблизно на 70 %), особливо вдало йде інтеграція в області регулювання сільськогосподарського виробництва (документ "Час діяти"). Була запропонована нова модель інтеграції на основі тенденції до ослаблення державного втручання.
- У 1995 р. — вільне переміщення громадян, скасування паспортного режиму.

Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ)

Латиноамериканська асоціація інтеграції — велике інтеграційне угруповання, створене у 1980 р., замінило ЛАВТ, що існувало до цього з 1961 по 1980 р.

Мета ЛАІ — створення латиноамериканського спільного ринку, на базі чого існувало ЛАВТ (ЗВТ).

Членами організації є 11 країн, що поділяються на 3 групи залежно від рівня розвитку:

- більш розвинені (Бразилія, Мексика);
- середній рівень (Венесуела, Колумбія, Перу, Уругвай, Чилі);
- найменш розвинені (Болівія, Парагвай, Еквадор).

Члени ЛАІ уклали між собою угоду про преференційну торгівлю, і менш розвиненим країнам з боку більш розвинених надаються преференції

Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ)

Вищим органом ЛАІ є Рада міністрів закордонних справ; виконавчим органом — Конференція оцінок і зближення, яка вивчає рівні економічного розвитку, можливі напрями інтеграції, її вплив на економіку, розробляє стадії і завдання інтеграційних процесів; збирається раз на рік. Постійний орган — Комітет представників. Штаб-квартира — у Монтевідео (Уругвай).

Мета — спільне вивчення, освоєння, використання Амазонії, охорона її ресурсів. Між країнами здійснюється однаковий розподіл на основі однакових квот, фінансових вкладень. Найбільших успіхів досягнуто в області екології. Створена Андська система екологічної інформації.

Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛАІ)

В рамках ЛАІ були створені:

- 1) в 1969 р. *Лаплатська група*. Мета — гармонізація розвитку й охорона природних ресурсів басейну ріки Ла-Плата. Штаб-квартира — у Буенос-Айресі;
- 2) в 1978 р *Амазонський пакт*. Пріоритет цього угруповання — регіональна співпраця в області екології, спільне вивчення і освоєння ресурсів Амазоніт;
- 3) в 1978 р *Андська група* — субрегіональне угруповання. Угода набрала чинності в 1980 р. Учасники: Болівія, Бразилія, Венесуела, Гайана, Колумбія, Перу, Сурінам, Еквадор.

ЛАЕС

- Особливість цієї організації полягає в тому, що вона є загально-континентальною організацією (37 держав, членами організації є 26).
- Мета: розроблення скоординованої політики в області сільського господарства, виробництва продовольства, розроблення і реалізація загальних планів розвитку енергетики, машинобудування, валютно-фінансової інтеграції (створено Латиноамериканський банк). ЛАЕС виступає за загальну стратегію розвитку зовнішньоекономічних зв'язків зі США.
- У 70—80-ті роки блок, що має досить ємнісний ринок, пережив кризу, що показало неефективність великих угруповань. Більш ефективними виявилися субрегіональні дрібні угруповання.

Південноамериканська зона вільної торгівлі (САФТА)

Аргентина, Колумбія і Чилі виявили бажання приєднатися до НАФТА як самостійне економічне угруповання. У зв'язку з цим Бразилія виступила з ініціативою створення

Південноамериканської зони вільної торгівлі, САФТА за аналогією з НАФТА.

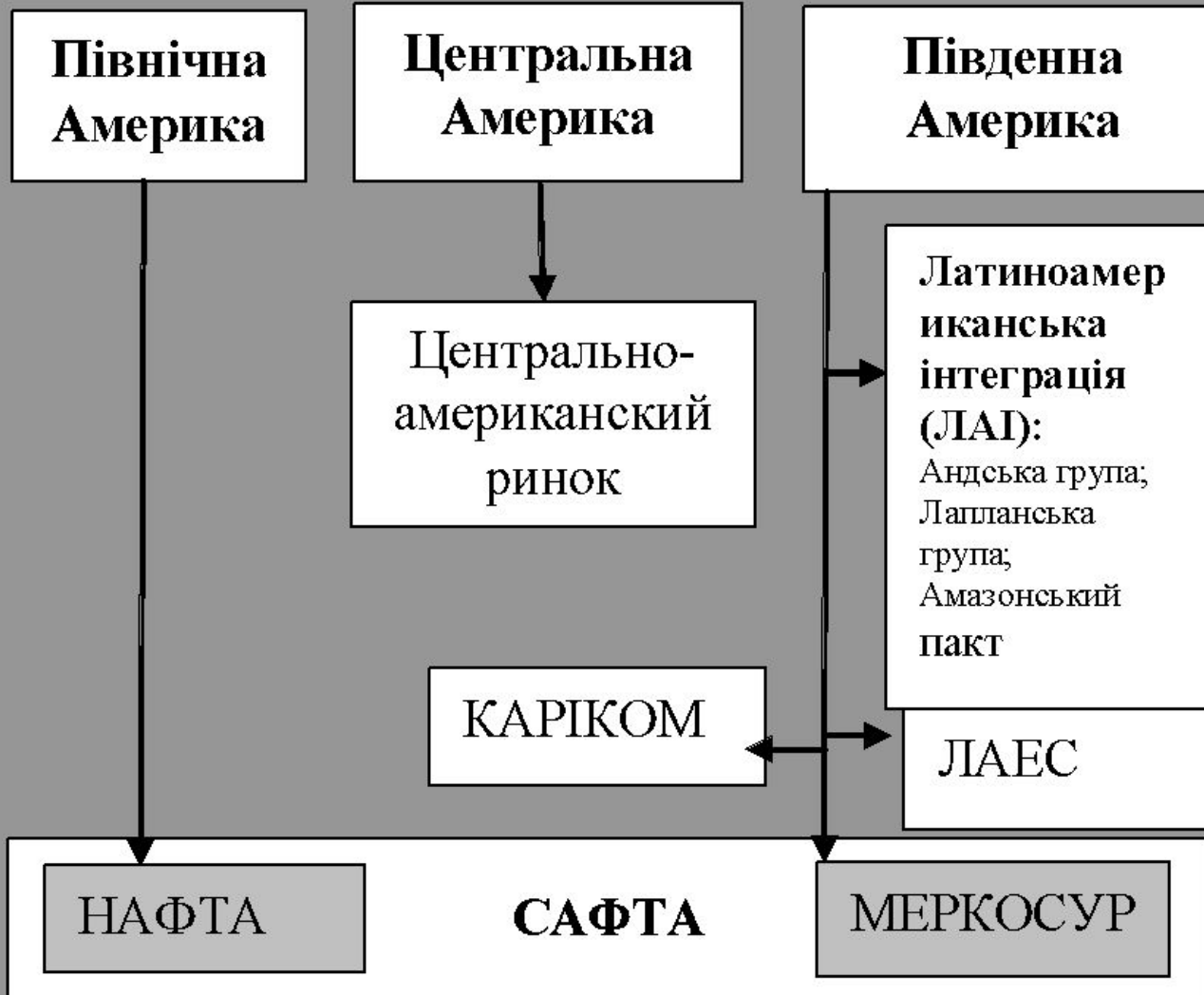
Ядром нової організації має стати МЕРКОСУР.

САФТА

Мета:

- латиноамериканським країнам буде легше вести переговори про митні привілеї з НАФТА, якщо країни САФТА будуть виступати разом і вести переговори не зі США, як це було раніше, а із НАФТА;
- водночас кожна з країн не приховує бажання одержати при цьому власну вигоду, нехай навіть за рахунок добробуту інших членів організації;
- до того ж, створення ще одного економічного союзу потребуватиме внесення країнами-учасницями певних внесків, їхні економіки зробляться прозорими для спостерігачів із сусідніх країн, а багатьом із них доведеться піти на вчинки, до яких країни САФТА явно не готові.

Американський континентальний ринок (ФТАА)

Утворення зони вільної торгівлі Американського континенту (ФТАА)

Ідея об'єднання західної півкулі виникла ще у 80-х роках ХІХ ст. як спроба протистояти зростаючому впливу Європи на Латинську Америку.

Мексика стає мостом між Північною та Латинською Америкою, пропонуючи латиноамериканським країнам підписувати з нею угоди про вільну торгівлю, які б стали кроком до їх подальшої інтеграції до НАФТА.

- **на початку 1991 року** був підписаний перший договір між Мексикою та Чилі;
- **у вересні 1992 р.** угода про вільну торгівлю була підписана з 5 країнами Центральної Америки: Гватемалою, Гондурасом, Сальвадором, Нікарагуа, Коста-Рікою;
- **восени 1992 року** вони підписали договір про вільну торгівлю з країнами КАРІКОМ;

Утворення зони вільної торгівлі Американського континенту (ФТАА)

- до 1994 року країни Латинської Америки підписали більш 20 угод про вільну торгівлю, що привело до зростання міжрегіональної торгівлі на 135% вже з 1986 по 1992 рр.
- у 1994 році в Майямі на самміті лідерів 34 країн західної півкулі була підписана домовленість про створення до 2005 року зони вільної торгівлі Американського континенту (ФТАА);
- у 1996 році Чилі та Канада підписали угоду про вільну торгівлю.
- у 1996 р. МЕРКОСУР підписав угоду про вільну торгівлю з Чилі та Болівією.

19.9. Інтеграція країн Азії

1. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН),
2. Організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС),
3. Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК)
4. Австралійсько-Новозеландська зона вільної торгівлі,
5. Південно-Тихоокеанський форум (ПТФ),
6. Тихоокеанська економічна рада (ТЕР).
7. Шанхайська організація співробітництва (ШОС)

Особливості інтеграції в Азійсько – Тихоокеанському регіоні

Особливості:

- 1) в інтеграцію включені як розвинені, так і держави, що розвиваються, що мають різний рівень економічного розвитку;
- 2) процеси інтеграції відбуваються в основному на мікроекономічному рівні, між фірмами, корпораціями країн регіону;
- 3) інтеграція протікає на регіональному рівні й великою мірою на рівні окремих субрегіонів;
- 4) ступінь організаційної готовності інтеграційних процесів поки невелика;
- 5) відсутнє чітке інституціональне оформлення інтеграційних угруповань.

Асоціація країн Південно-Східної Азії

Рік створення: 9 серпня 1967 року (на основі Бангкокської декларації)

Країни – учасники: Індонезія, Малайзія, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни, Бруней (1984), В'єтнам (1997), Лаос і М'янма (1997), Камбоджа (1999)

ВВП: більше 737 млрд. доларів США.

Спостерігачі: Папуа-Нова Гвінея Діє у формі зони вільної торгівлі з 28 січня 1992 року;

Мета - прискорення економічного розвитку та соціального прогресу в країнах-учасницях, захист миру та стабільності в регіоні, а також надання змоги країнам-учасницям змоги мирного вирішення спірних питань

Асоціація країн Південно-Східної Азії

АСЕАН підкреслює необхідність взаємодії в галузі безпеки , соціально-культурної та економічної інтеграції.

Встановлено мету – у 2015 році перейти до форми економічного союзу;

Об'єднує понад 560 млн. людей, обсяг торгівлі перевище 1,5 трлн. доларів США;

Роль конституції виконує **Хартія АСЕАН** (підписана у листопаді **2007** року).

Особливості становлення та розвитку Азійсько-

Тихоокеанського Економічного Співробітництва (АТЕС)

АТЕС, заснована в 1989 р.

Члени : Австралія (1989), Бруней-Дурасалам (1989),
Єтнам (1989), Гонг Конг, Індонезія (1989), Китай (1989),
Канада (1989), Малайзія (1989), Мексика (1989), Нова
Зеландія (1989), Папуа Нова Гвінея (1989), Перу (1989),
Республіка Корея (1989), Сінгапур (1989), США (1989),
Таїланд (1989), Тайвань (1989), Філіппіни (1989), Чилі
(1989), Японія (1989). У 1998 р. до АТЕС приєдналася
Росія.

АТЕС є форумом держав регіону. Організація має консультативний статус. У її рамках виробляються правила ведення торгівлі, інвестиційної та фінансової діяльності; проводяться зустрічі галузевих міністрів й експертів з питань співробітництва у різних галузях (енергетика, риболовство, транспорт і телекомунікації, туризм, охорона довкілля). Усі рішення приймаються на основі консенсусу.

АТЕС

Основна мета АТЕС:

- шляхом об'єднання країн у даному угрупованні стимулювати взаємне співробітництво в різноманітних сферах: на ринку товарів і капіталів, у сфері транспорту, енергетики й ін;
- утворення зони вільної торгівлі до 2020 р., а всі необхідні умови для цього повинні бути забезпечені промислово розвиненими країнами об'єднання до 2010 р.;
- співпраця із питань освоєння океану та забезпечення ресурсами;
- розвиток промисловості;
- удосконалення економічної співпраці;
- прискорення взаємних капіталовкладень;
- вивчення і розв'язання валютних проблем та удосконалення валютного ринку тощо.

АТЕС

Перша зустріч лідерів країн-членів АТЕС відбулася у 1993 р. в Сієтлі (США). Під час зустрічі на найвищому рівні, яка проходила у 1994 р. в Багорі (Індонезія), було прийнято рішення про створення зони вільної торгівлі й лібералізації інвестиційної сфери країн регіону до 2020 р., а для промислово розвинених країн – до 2010 р. Передбачається поступова поетапна ліквідація бар'єрів на шляху до розвитку торгівлі й інвестиційної діяльності, що сприятиме вільному руху товарів, послуг і капіталу, зниження митних тарифів відбуватиметься відповідно до угод у рамках ГАТТ/СОТ.

АТЕС

Концепція створення АТЕС ще не з'ясована остаточно: існують значні розбіжності у поглядах учасників об'єднання стосовно основних принципів його розбудови. Таких принципів три:

Перший принцип – принцип “відкритого регіоналізму”, згідно з яким заходи по лібералізації внутрірегіональних економічних зв'язків мають поширюватися і на держави, що не належать до об'єднання. Зрозуміло, що його реалізація передбачає проведення аналогічних дій й іншими регіональними угрупованнями, наприклад ЄС, інакше АТЕС вимушено перетворить на закритий блок;

АТЕС

Другий принцип – “мережна організація співробітництва” передбачає його орієнтацію на гнучкі форми: кожен із учасників АТЕС має право реалізовувати будь-який напрямок роботи відповідно до Програми активних дій.

Третій принцип – орієнтація на співробітництво, передусім на приватнопідприємницькому рівні, який залишатиме систему міжурядових зв'язків слабкою. Державні органи не повинні надмірно втручатися у процес економічної взаємодії і повинні уникати введення будь-яких загальних для об'єднання регламентації, які можуть обмежити свободу господарської діяльності фірм.

АТЕС

Особливість АТЕС, як інтеграційного об'єднання:

- 1) його учасниками є дві великі держави – США і Японія та економічний гігант майбутнього – Китай,
- 2) його членами стали США, Канада, Мексика, які вже входять до самостійного інтеграційного об'єднання – НАФТА,
- 3) до його складу увійшли країни з різним рівнем економічного розвитку;
- 4) процеси інтеграції відбуваються в основному на мікроекономічному рівні, між фірмами, корпораціями країн регіону;
- 5) інтеграція протікає на регіональному рівні й великою мірою на рівні окремих субрегіонів;
- 6) ступінь організаційної готовності інтеграційних процесів поки невелика;
- 7) відсутнє чітке інституціональне оформлення інтеграційних угруповань.

Концепції розвитку АТЕС

1. Ініціатива прем'єр-міністра Малайзії М.Махатхіра висунута у 1990 р. про створення **Східно-азіатський союз (САС) або Східно-азіатської економічної групи (САЕГ)**, до якої ввійдуть Японія, АСЕАН, Тайвань, Південна Корея, Сінгапур, Китай, можливо В'єтнам та М'янма. Автори цієї ідеї стверджують, що це лише група у складі АТЕС, до завдань якої входять:

- представництво спільних інтересів східно-азіатських країн у міжнародних організаціях, зокрема, в АТЕС;
- сприяння зростанню товарообміну між вищезгаданими країнами; ліквідація перешкод до розширення міжнародної торгівлі;
- ведення переговорів з НАФТА.

Ідея створення САС поки ще не дістала широкої підтримки:

- фактично від АТЕС відокремлюються його американська частина;
- передбачається створення азіатської групи співробітництва, яка протиставляється угрупованням у Західній Європі та Північній Америці.

Концепції розвитку АТЕС

2. Концепція створення зони економічного співробітництва Японського моря: “**зона спільного економічного розвитку**”, яка охопить міста Китаю, КНДР, Далекого Сходу Росії.

Мета створення цієї зони – розширення торгівлі готовою продукцією. При цьому має спрацьовувати схема вертикального розподілу праці, яка передбачає поєднання капіталів і технологій Японії та Південної Кореї, природних ресурсів Далекого Сходу Росії та КНДР, трудових і сільськогосподарських ресурсів Китаю.

Перешкоди:

- неврегульованість територіального питання між Росією та Японією;
- небажання Японії без США брати участь в інтеграційному процесі;
- нестабільність ситуації у Росії;
- нерозвиненість інфраструктури на Далекому Сході Росії.

Концепції розвитку АТЕС

3. Завершена розробка плану по формуванню **Східно-азіатської зони вільної торгівлі (ЕАФТА)**. До її складу, Окрім країн Асоціації країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), повинні увійти Японія, Китай та Республіка Корея.

Учасники нового угруповання повинні забезпечити її достатню відкритість та гарантувати виконання низки основних **принципів**:

- дотримання прав людини,
- проведення активної та координованої політики у всіх галузях.

Східно-азіатської зони вільної торгівлі (ЕАФТА)

АТЕС

АСЕАН

Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК)

Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК) створена у 1985 р. Метою створення цієї Асоціації є сприяння багатосторонньому співробітництву Південноазіатських країн в економічній, соціальній і культурній сферах.

До складу Асоціації ввійшли: Бангладеш, Бутан, Індія, Мальдівська республіка, Непал, Пакистан, Шрі-Ланка. Слід визначити і лідера цього об'єднання — Індію.

Особливістю цього регіону є наявність багатих, ще не вичерпаних природних ресурсів і намагання захистити свій ринок від експансії капіталу розвинених країн.

Шанхайська організація співробітництва (ШОС)

Шанхайська організація співробітництва –

субрегіональна міжурядова міжнародна організація, утворена [15 червня](#)

Шанхайська організація співробітництва – субрегіональна міжурядова міжнародна організація, утворена 15 червня

[2001](#)

Шанхайська організація співробітництва – субрегіональна міжурядова міжнародна організація, утворена 15 червня 2001 року в місті

[Шанхаї](#)

Шанхайська організація співробітництва – субрегіональна міжурядова міжнародна організація, утворена 15 червня 2001 року в місті Шанхаї

([КНР](#))

Шанхайська організація співробітництва – субрегіональна міжурядова міжнародна організація, утворена 15 червня 2001 року в місті Шанхаї (КНР). До

ШОС входять 6 країн-членів - [Китайська Народна](#)

[Республіка](#)

Шанхайська організація співробітництва – субрегіональна міжурядова міжнародна організація,

утворена 15 червня 2001 року в місті Шанхаї (КНР). До

Шанхайська організація співробітництва (ШОС)

14-15 червня 2001 року в Шанхаї відбулася шоста зустріч "Шанхайської п'ятірки" на вищому рівні, на якій до організації в якості повноцінного, рівноправного члена приєднався Узбекистан. Глави шести держав оголосили про утворення ШОС.

7 червня 2002 року в Санкт-Петербурзі відбулася друга зустріч глав країн-членів ШОС, на якій була підписана Хартія ШОС, і тим самим були закріплені правові основи для розвитку організації в майбутньому.

- У травні 2003 року в Москві відбулася третя зустріч країн-учасниць ШОС у верхах. Глави країн-членів ШОС підписали Декларацію.
- 15 січня 2004 року в Пекіні відбулася церемонія відкриття Секретаріату Шанхайської організації співробітництва /ШОС/.
- Четверта зустріч країн-членів Шанхайської організації співробітництва /ШОС/ у верхах відбулася 17 червня 2004 року в узбецькій столиці Ташкенті. За підсумками засідання лідери країн ШОС прийняли ташкентську декларацію. Того ж дня у Ташкенті відкрилася Регіональна антитерористична структура ШОС /РАТС/. Ця подія засвідчила про вступ ШОС у нову стадію - стадію практичного співробітництва

19.10. Інтеграційні процеси в арабському світі

- 1) У 1989р. – створення **Союзу арабського Магрибу**, за участі Алжиру, Лівії, Мавританії, Марокко і Тунісу з метою організації широкомасштабного економічного співробітництва на рівні регіональної інтеграції.
- 2) З 1981 р. активно функціонує *Рада зі співробітництва арабських країн Перської затоки*, до складу якої входять Саудівська Аравія, Кувейт, Катар, Бахрейн, Об'єднані Арабські Емірати і Оман. Головною метою цього об'єднання є проведення спільної політики з видобування і експорту нафти
- 3) У 1998 р. 18 країн із 22, що входять до Ліги арабських країн і на які припадає 95 % торгового обороту всього арабського світу, створили *Арабську зону вільної торгівлі (АФТА)* і передбачають до 2003 р. ліквідувати всі торгові бар'єри.

Ліга Арабських держав

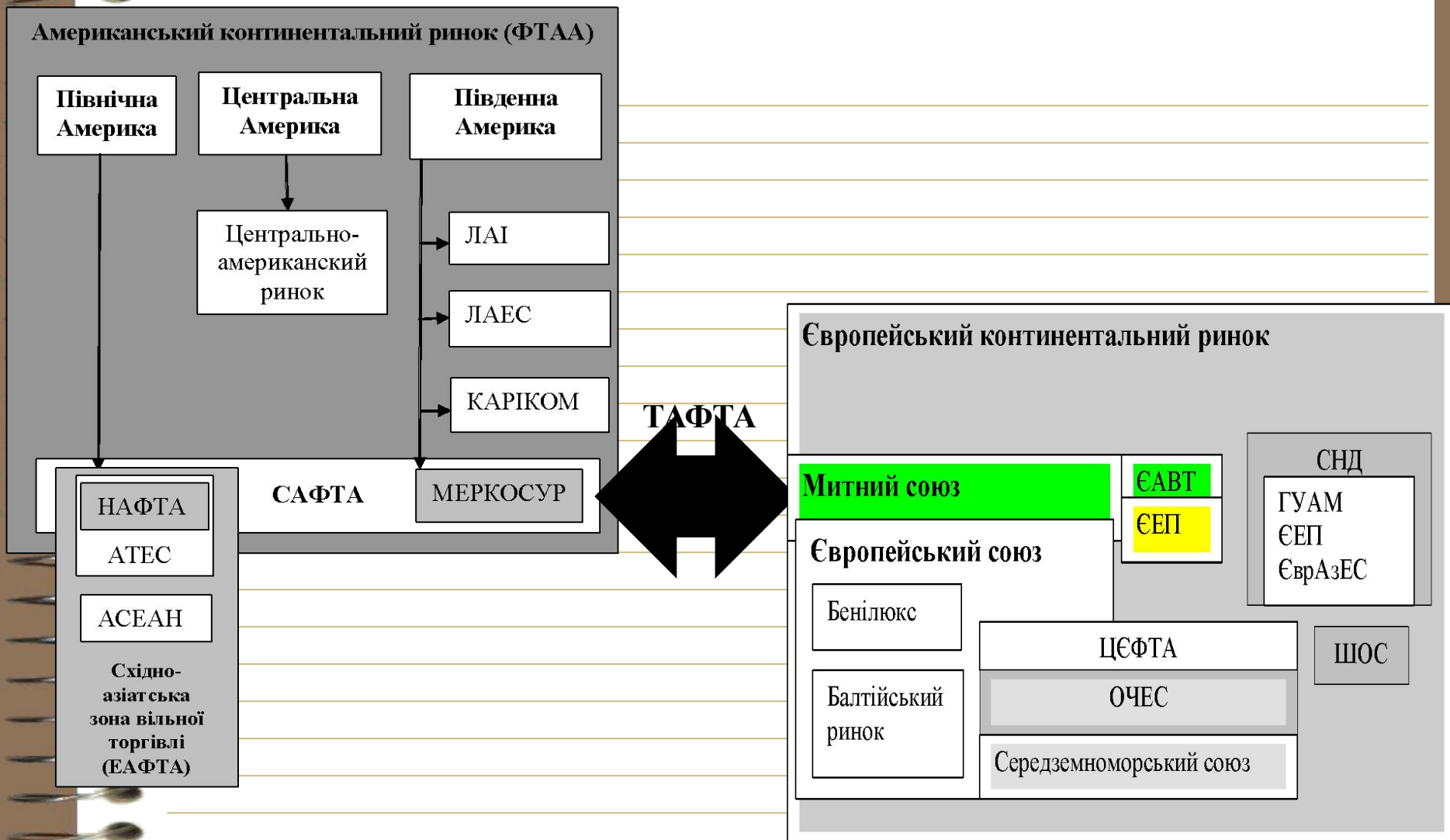
- Офіційна назва **Ліга Арабських держав**.
- Одна з регіональних організацій арабських держав Південно-Західної Азії, Північної і Північно-Східної Африки.
- Створена в Каїрі Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом, Сирією Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом, Сирією, Іраком Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом, Сирією, Іраком, Ліваном Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом, Сирією, Іраком, Ліваном, Трансіорданією Створена в Каїрі 22 березня 1945 р. Єгипетом, Сирією, Іраком, Ліваном, Трансіорданією, Саудівською Аравією.
- Ємен приєднався 5 травня 1945.
- На разі нараховує 22 члени

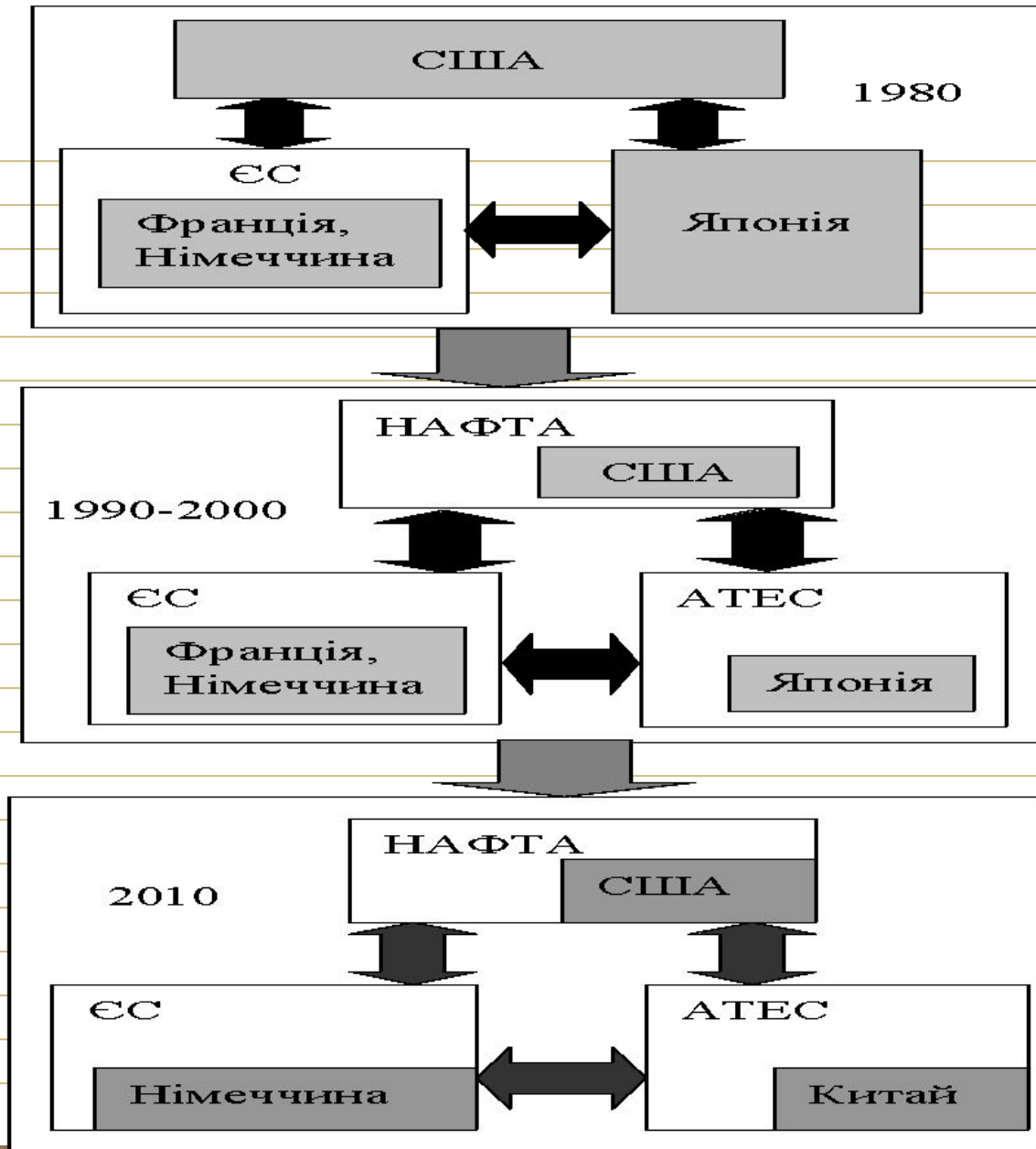
Економічні аспекти розвитку Ліги

- Ліга арабських держав багата величезними ресурсами [нафти](#) Ліга арабських держав багата величезними ресурсами нафти і [природний газ](#), має велику площу родючих земель на півдні Судану, який зазвичай іменується як "житниця" Арабського світу.
- Нестабільність регіону не позначається на її туристичній галузі, яка є провідною і має динамічний розвиток в Єгипті, ОАЕ, Лівані, Тунісі і Йорданії.
- Ще одна галузь, яка є провідна в Лізі арабських держав є телекомунікації. Менш ніж за десятиліття, місцеві компанії, такі як [ORASCOM](#) Ще одна галузь, яка є провідна в Лізі арабських держав є телекомунікації. Менш ніж за десятиліття, місцеві компанії, такі як ORASCOM і [Etisalat](#) змогли конкурувати на міжнародному рівні.
- Низка перспективних великих економічних проектів, буде завершена найближчим часом. Серед них [Арабський газопровід](#) Низка перспективних великих економічних проектів, буде завершена найближчим часом. Серед них Арабський газопровід, який планується побудувати до 2010 року. Ним мають транспортувати єгипетський природний газ до Йорданії, Сирії, Лівану і Туреччині. [Велика Арабська](#)

19.11. Сучасні особливості процесів міжнародної економічної інтеграції

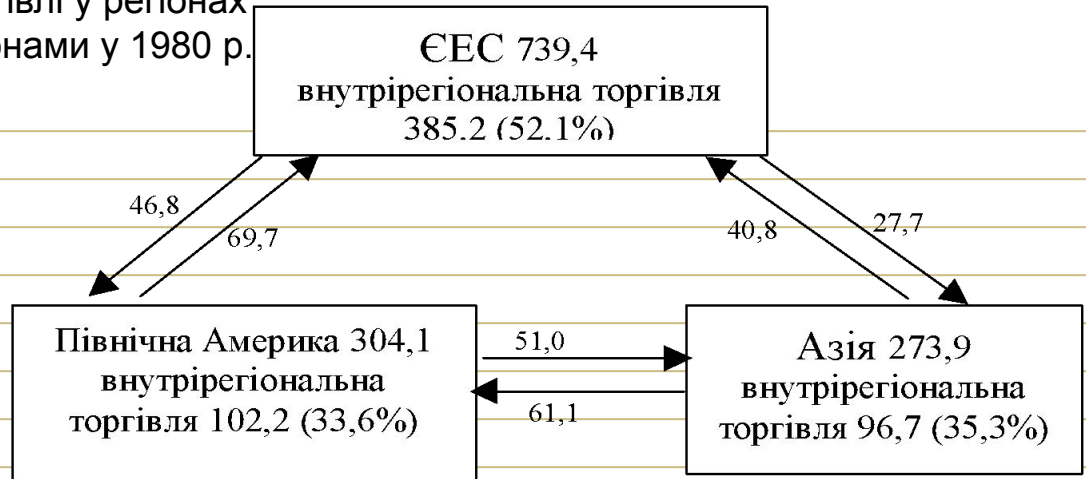

Світова тріада

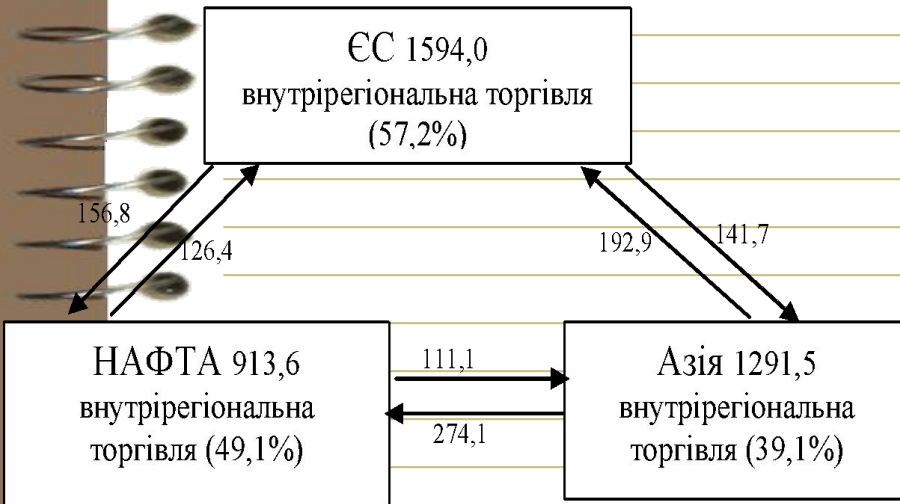

Світова тріада

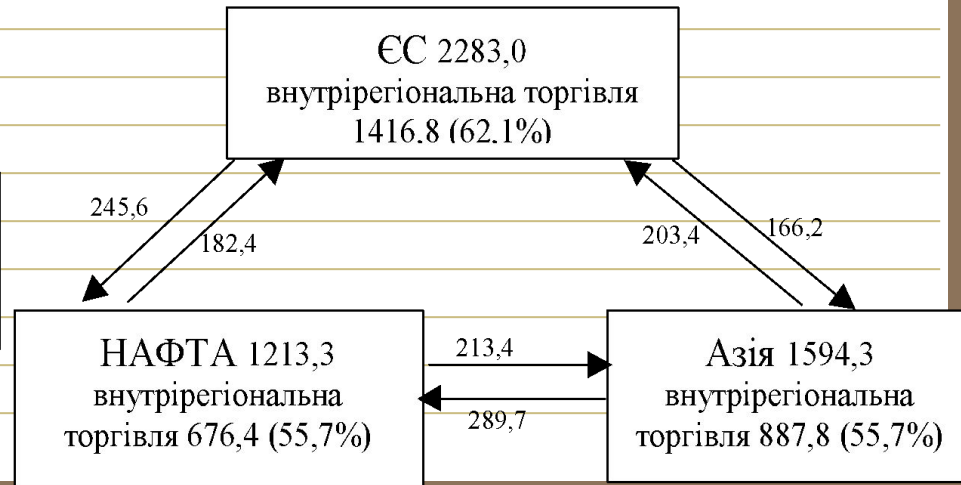
Обсяги торгівлі у регіонах та між регіонами у 1980 р.

Обсяги торгівлі у регіонах та між регіонами у 1990 р.

Обсяги торгівлі у регіонах та між регіонами у 2000 р.

Сучасні тенденції інтеграційних процесів в світі

1. Втягування в процеси економічної інтеграції майже всіх країн світу;
2. Поєднання процесів об'єднання країн як “згори донизу”, так і “знизу догори”;
3. Динамізм процесів міжнародної економічної інтеграції в цілому, зумовлений як дією об'єктивних факторів, так і зростанням взаємозалежності (interdependence) країн світу;
4. Нерівномірність розвитку й реалізації форм міжнародної економічної інтеграції, спричинена проявами очевидних відмінностей економічного розвитку країн і регіонів світу;
5. Розширення
6. Поглиблення (від преференційних угод до міжконтинентальної інтеграції)
7. Об'єднання інтеграційних об'єднань в більші угруповання

Сучасні тенденції інтеграційних процесів в світі

8. Розвиток поряд з інтеграційними дезінтеграційних процесів, які мають глибокі корені в історичних, політичних, економічних і соціальних закономірностях світового розвитку.

Дезінтеграційні явища і процеси можуть мати:

- локальний характер (провінція Квебек у Канаді, Шотландія та Уельс у Великобританії, Корсика у Франції, Каталонія та Країна Басків в Іспанії, фламандці – валлони у Бельгії, північ–південь в Італії, роз'єднання Чехословаччини на дві держави, розпад Югославії на декілька держав, дезінтеграційні тенденції у Південній Азії, Росії тощо);
- глобальний характер (розпад Радянського Союзу, Ради економічної взаємодопомоги).

9. Реінтеграція

Сучасні тенденції інтеграційних процесів в світі

10. Перехід від “замкненої” до більш відкритої моделі регіональної інтеграції. Багато торговельних блоків, які сформувались між країнами, що розвиваються протягом 1960-1970-х рр., базуються на моделі заміщення імпорту. А якості інструменту використовуються РІУ з широкими зовнішньоторговельними обмеженнями.

11. Виникнення торговельних блоків “Південь-Північ”, де країни-члени є рівноправними партнерами

- Найбільш показовими прикладами таких блоків є НАФТА (США, Канада, Мексика);
- Митний союз між ЄС та Туреччиною, ЄС та країнами Східної Європи, ЄС та країнами Середземномор'я;
- Крім того, ЄС веде перемовини з країнами Африки, Карибського басейну, Тихоокеанського регіону, про створення митного союзу на паритетних умовах